

ПАМ'ЯТІ ВІТАЛІЯ ГРИГОРОВИЧА ОСАДЧОГО

18 грудня 2015 року перестало битися серце великого вченого-геолога, професора, вчителя і товариша Віталія Григоровича Осадчого. Він народився 10 жовтня 1938 р. у м. Києві в сім'ї студентів-геологів Київського державного університету імені Тараса Шевченка. 1939 р., після закінчення навчання, його батьків скерували на роботу на терени Західної України у Волинську геологорозвідувальну експедицію (Горохівський геологічний загін), яка займалася пошуками родовищ вугілля. Там, 1941 р., їх застала Друга світова війна. Батько пішов на фронт, а мати з маленьким сином залишилися на окупованій території. На щастя, у той час вони проживали на хуторі дуже доброго господаря, який взяв їх під

опіку і допоміг матері малого Віталія влаштуватися на роботу вчителькою до школи, де в одному класі навчалися діти від семи до дванадцяти років. Багато років по тому Віталій Григорович проводив польові геотермічні дослідження на Волині і знайшов залишки того хутора. Пагорбок замість садиби, старі занедбані дерева, проте в криниці була чиста джерельна вода. Старенька сусідка розповіла, що після визволення Волині Радянською Армією всю сім'ю того господаря виселили до Сибіру.

1944 р. Віталій з мамою перебрався на батьківщину матері в м. Тараща Київської обл. Наприкінці літа 1945 р., після довгого лікування в госпіталях, їх розшукав батько, який офіційно вважався зниклим безвісти. Сім'я переїхала до Львова, а малого Віталія відправили до батькової рідні в м. Ізюм Харківської обл. Дід Йосип Васильович та бабуся Христина Василівна радо прийняли онука, намагаючись надолужити ту увагу та турботу, яких йому бракувало в ранньому дитинстві. Там, 1946 р. Віталій пішов до школи, у якій провчився сім років.

З 1953 р. постійним місцем проживання Віталія Григоровича стало м. Львів. Тут він навчався в чоловічій середній школі № 6, яку закінчив 1956 р. Велике місто вплинуло на хлопчика, як казкова країна. Його цікавило все: навчався та працював на Львівській дитячій залізниці, закінчив юнацьку спортивну школу за спеціалізацією «Волейбол», отримавши перший розряд та III категорію судді, був членом збірної команди Львівської області та учасником олімпіади школярів України.

1956 р. вступив на геодезичний (нафтовий) факультет Львівського політехнічного інституту. Йому пощастило, що на цьому факультеті викладали провідні вчені – геологи України, а саме: академіки АН УРСР В. Б. Порфір'єв (геологія нафти і газу), Л. Г. Ткачук (петрографія); професори О. М. Снарський (нафтогазопромислова геологія), І. М. Кухтін (геологія нафти і газу), В. І. Кузнецов (мінералогія); доценти С. Т. Зелізна, Н. С. Золотницький; кандидат технічних наук, підполковник А. Я. Каганов. Тому не дивно, що з групи (геологія і розвідка нафти і газу) стали відомими фахівцями, кандидатами геолого-мінералогічних наук В. А. Шестопал, М. В. Нінець, В. Ф. Селюзкін, В. С. Лесюк, Б. І. Парахин.

Отримавши диплом гірничого інженера-геолога (спеціальність – Геологія, пошуки і розвідка нафтових і газових родовищ), В. Осадчий з 1961 року працював в Інституті геології і геохімії горючих копалин НАН України і пройшов шлях від інженера, аспіранта Е. Б. Чекалюка до головного наукового співробітника. Найбільш

вагомі наукові досягнення пов'язані з вирішенням теоретичних та практичних проблем нафтогазової геології та геофізики, геотермії, геотехнології, екології та охорони довкілля. В. Осадчий – один із засновників нового напрямку нафтогазової геології і геофізики – геотермії нафтових і газових родовищ. Він встановив наявність локальних температурних аномалій над покладами вуглеводневих скупчень, виявив кондуктивно-конвективно-дифузійну природу та показав можливість практичного використання геотермічних параметрів для прогнозування локальної нафтогазоносності надр. Уперше обґрунтував просторову геотермічну зональність розміщення вуглеводневих скупчень в осадовому чохлі та встановив термобаричні критерії вертикального розподілу вуглеводнів, що дало змогу розширити уявлення про процеси міграції, акумуляції вуглеводнів та формування їхніх покладів.

Під науковим керівництвом ученого та разом зі співробітниками відділу проблем глибинних флюїдів створено принципово нові методики та апаратуру польової та морської геотермічної зйомки, а також розроблено методику геотермічного картування підземних джерел горіння та оцінки герметичності підземних сховищ газу, виявлено природу температурних аномалій зон забруднення приповерхневих шарів нафтопродуктами та запропоновано комплексну геофізично-геохімічну методику оцінки забруднення навколишнього середовища (грунти, поверхневі та підземні води, рослинність, повітря). Методика і апаратура приповерхневих та морських геотермічних досліджень пройшли промислові випробовування та впроваджені у виробництво. Так, метод польової геотермічної зйомки використовувався в Україні для регіонального геологічного картування (Закарпатський прогин), пошуків покладів нафти і газу Передкарпатського прогину, Львівського палеозойського прогину та Дніпровсько-Донецької западини і для пошуків родовищ сірки, кімберлітових трубок та термальних вод (Передкарпаття, Український щит, геологічні об'єкти Курильських островів). Методика й апаратура морської геотермічної зйомки успішно пройшли промислові випробовування на шельфі Чорного, Азовського та Баренцового морів, впроваджені у виробництво та передані для використання на підприємства «Чорноморгаз» та «Союзморгео». Результати впровадження розробки використані при виконанні програм ДКНТ та програми «Океан», а також залучені до програми «Нафтогаз України – 2010 р.». Значний обсяг досліджень проведено за договірними темами про наукову співпрацю з Інститутом геофізики, Центром аерокосмічних досліджень НАН України та Кольською філією РАН.

Багато уваги В. Осадчий приділяв підготовці та атестації наукових і науково-педагогічних кадрів. Він був членом комісій з приймання кандидатських іспитів, головою Державної екзаменаційної комісії геологічного факультету Львівського національного університету ім. І. Франка, професором кафедри техногенно-екологічної безпеки Національного університету «Львівська політехніка». Багато років був членом спеціалізованих рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій Д 35.152.01 ІГГК НАН України за спеціальністю 04.00.17 і Д 26.102.03 НЦАДЗ Інституту геологічних наук НАН України за спеціальністю 05.07.12, опонував 4 докторські та 13 кандидатських дисертацій. Під керівництвом ученого підготовлено і захищено чотири кандидатські дисертації.

Віталій Григорович був дійсним членом (академіком) Української нафтогазової академії, дійсним членом Азербайджанського відділення Американської асоціації геологів нафтовиків та членом міжнародної редакційної колегії наукового журналу «Геолог Азербайджану», членом редакційної колегії журналу «Геологія і геохімія горючих копалин».

Слід відзначити його активну участь у роботі наукових конференцій, симпозіумів та семінарів різного рівня як в Україні, так і за її межами, а також у міжнародних нарадах: Клесн Коріс (Німеччина, 1993), Денвер (Колорадо, США, 1994), Алжир (Алжир, 1994), Варшава (Польща, 1994), Прага (Чехія, 1995), По (Франція, 1995),

Санкт-Петербург (Росія, 1996), Москва (Росія, 1998), Констанца (Румунія, 1998), Відень (Австрія, 1998), Жешув (Польща, 1998), Варшава (Польща, 1999), Краків (Польща, 2001), Щецін (Польща, 2007) та ін.

В. Осадчий є автором 6 монографій, понад 200 наукових статей та тез доповідей, одного авторського свідоцтва СРСР та одного деклараційного патенту України.

Був нагороджений ювілейною медаллю «За доблесний труд...», бронзовою та срібною медалями ВДНГ СРСР «За досягнутые успехи в развитии народного хозяйства СССР», великою срібною медаллю Йозефа Храбака – комітетом симпозіуму «Проблемы горных технологий» (м. Прага), почесною грамотою Президії Національної академії наук України за багаторічну плідну працю, вагомий особистий внесок в організацію наукових досліджень.

Таким він залишиться у світлій пам'яті колег, серцях рідних і друзів, усіх тих, хто його знав і поважав.

*Редакційна колегія журналу
«Геологія і геохімія горючих копалин»*

Колектив відділу проблем нафтової геофізики